

چه مکی خزم و په یوه نډییه کانی عیراق و ئیړان

02-07-2022

نووسه ره کان

د. سهردار عهزیز

کورته : په یوه نډییه کانی ئیستا و داهاتووی نیوان عیراق و ئیړان

په یوه نډیبه نیوده وله تییه کان وهک زانستیک له روژتاوا سهریه لداوه و، چه مک و دید و میژووی روژتاوا به سهریدا زاله. هم چه مک و دید و تیور و بنه مایانه له هه ناو رووداوه کانی میژووی نه وروپا و به شه کانی دیکه روژتاوا سهریا نه لداوه. هم دیسیپلینه وهک زور بواری دیکه به سهر لیکدانه وهی هه موو په یوه نډیبه نیوده وله تییه کانی جیهاندا بالاده سته، به دهره وهی روژتاوا شه وه. له نویسنده قسه له سهر چه مک خزم kinship ده که ی [1]، به تاییه له نیوان عیراق و ئیراندا. چه مک خزم له هه ناوی روژتاوا و هه ده بیزیت، که چه مک کی سهر به جیهانی دهره وهی روژتاوا، بویه زیاتر بواری نه تر پوړی لویایه، له وهی بواری زانستی نیوده وله تی بیت. نیمه له نویسنده باس له نه وه ده که ی که بوی ئیرانییه کان هم چه مک به کارده بن، نامانجیان چه و چون پیاده ده که ن؟ له هه مانکاتدا نایا هم چه مک چیمان پیده لیت، به تاییه تی کاتیک وهک خیتابیک سهری بکه ی؟

پاشخان

له میانه کی کونفرانسیک له هه ولیر، پاش پیشکی شکردنی بابته که م له سهر لاده وهی عیراق، دیپلوماتیک له کونسولخانه کی ئیرانی زور هه ولیده ده که زیاتر قسه م له که لدا بکات. کاتیک بوی پشووی نیوهر پو روستینه چی شتخانه که، به بی نه وهی داوه تی بکه یان هیچ ناماژه یه کی پییده م، هات و داوی نه ویکرد له سهر میزه که مان دابنیشیت. به کی که له نه و باسانه کی که وروژانده، به سهر هاتیک بوو له کاتی ریگری و سنوور داخستنه که کی په تای کوروندا. نه و گوتی کاتیک که سنوورمان داخست، خه لکیکی زور فشاریان بوی هینان که ده بیت بیکه ی نه وه، ته نانه ت هه نديک خه لک ناماژه یان به نه وده که نه گهر نه یکه نه وه ناچارن به قاچاخ برپون. پاش نه مه رسته یه کی گوت که من به باشی نه و کاته له مه به ست و هه موو ره هه نده کانی تی نه گه شتم، نه و گوتی "نیمه خزمین." منیش وهک گالته پیکردنیک به نه وم گوت، که واته بوی سنووره کان هه لنگرین.

هم سهر بورده یه له چه ندلایه که وهه کاریگری له سهر به کاربردنی خزم له په یوه نډی نیوان عیراق و ئیراندا هه یه. پاش لیکولینه وهه نه وده مان بوی روونبوه وه، که هم چه مک ته نیا وهک دهر برپینیک هاکه زابی بوی خوشکردن و ناسانکردنی گفوتو گوردن نه گوتراوه، به لکو له هه ردوو سیاسه تی ناوخوی ئیران و سیاسه تی هه ریمی ئیراندا بوونی هه یه. ناماژه پنه دان و پشتگوینخستنی هم چه مک ه وکاری سهره کی نه وه یه له هه ناو دید و نه ده بیاتی روژتاوا بوونی نه. چونکه به کورتی، روژتاوا دیدی ده ولته تی و نیوده ولته تی له سهر بنه مای مودیرنه بنیاتاوه. کروکی مودیرنه عه قلانیته، به کی که له پیناسه بالاکانی عه قلانیته، تاکه گرابی و په ره دانه به به ره وه ونده کی تاک. خرما به تی ناچیته خانه کی عه قلانیته وه، بویه نه به هه ند وهر ده گریز و نه بابیه کی پیده دریت. نه گهر بیتوو ناماژه شی پییدریت، نه و زیاتر وهک چه مک کی کاتی ده بیزیت، چونکه، هه رکه نه و ولاتانه هاتنه نیو کایه کی مومه لکه کی نیوده وله تییه وه، نه و مودیرن ده بن و ده ستبه رداری هم چه مک ده بن. به لام نه وهی روونه که مودیرنه کی روژتاوایی له جیگا جیاوازه کانی جیهاندا به شیوازی جیاواز و جودا تر پیاده بووه. مودیرنه کی روژتاوایی، له زوربه کی جیگا کان نه ک نه یوانیوه خوی بسه پینیت به لکوو بوی خزمه تی که له پوور یان ترادیسیون به کارده بریت. لیره ده به کورتی ناماژه یه که به م پرسه بده ی. که له پوور یان ترادیسیون به ره ده وامیه، پرۆسه یه که که ره کی هه یه، ناسایی بوه ته وه، پیاده کردنی هیچ گومانیک، رچه نینیک یان پرسیک ناو روژنیت. به لام مودیرنه نوییه، جودایه، داپران دروسته کات. دیاره به ره ده وامی ناسانتره له نویوون. به لام نه وهی له میانه کی چه مک خزمده هه سستی پیده که ی بریتیه له خواستیک نویگری له نیو چوارچیوه کی کون یان ترادیسیوندا.

خزم له په یوه نډی نیوده وله تیدا

کاتیک ناماژه به چه مک خزم له په یوه نډی نیوده وله تیدا ده دهن، له م سهرده مه کی ئیستادا، تووشی جوری که له چه په سان و سهر سوپماوی ده بیته وه. سهر چاوه کی هم هه سته، دخیکی که لتووری و شارستانیه، که له دهر نه نجامی زالبوونی مودیرنه کی روژتاوایی به سهر جیهاندا و له نویشیدا ناوچه کی روژه لاتی نیوه راست دروست بووه. بویه سهره تا ده بیت نه و پرسه روون بکه ی نه وه، که بوی له سهرده می مودیرنه ده چه مک که له پووری یان ته قلیدی وهک خزم، ناماده یی و رولی هه یه؟

لیره ده په نا ده به ی بوی کاریکی نه کادیمی که هه ردوو نوسهر سارا فرانکلین و سوسان مه کیون، سهر په رشتیان کردووه له کتیبیکدا به ناویشانی "به ها رژه ییه کان: دوو باره ریگخستنه وهی خویندنی خرما به تی" Relative Values: Reconfiguring Kinship Studies

نه وان له کاره که یاندا ده یانه ویت نه و راستیه به رچا و بخن که مودیرنه نه یوانیوه خرما به تی kinship له پانتایی گشتی دوو ریخته وهه بوی پانتایی تاییه ت. هم پرۆسه کی به تاییه تکردنه، له بواره کانی دیکه وهک نایین و ژانی تاییه تدا ده بیینی، به شیکه له پرۆسه کی ریگخستنی

بوارەكان و پىڭكەتەكانى لە لايەن مۇدېرنەو. مانەوھى خزم و خزمایەتى و بوونى بە بەشىكى دانەبراوى تۆپى كۆمەلایەتى و سیاسى و ئابورى، وەھا دەكات كە زەوینە بسازىنىت بۆ ئەوھى ئەم شىوازە پىڭكەوھبوونەى مرۇفەكان، وەك شىوازیك بۆ پەيوەندى ولتەكانیش بەكاربەریت، بە تايبەتى لە ئاستى مېتافۇردا.

ئیمە لە فەرھەنگى پەيوەندى ئىوان خەلگە جىاوازەكانى ناوچەكەدا ھەست بە زالىتى چەمك و وینا خزمىتىيەكان دەكەن. بۆ نموونە برايتى كورد و ەرەب. يان برا توركمەنەكانمان. لە ھەمانكاتدا ولاتى ەرەبى وەك جۆرىكى تايبەت لە برا ویناى پەيوەندىيەكەيان دەكەن، شقىق، كە تۆكمەترە لە "اخ". لەھەناو خۆشماندا چەمكەكانى خزمایەتى بەكاردەبەين بۆ پرسە سیاسىيەكانمان، بۆ نموونە، بە شەپى ناوخۆى كوردى دەلئین شەپى براكوژى.

لەكاتىكدا كە مۇدېرنە سەرکەوتوو نەبوو بە ھەرلەپوور لە ميانەى پەيوەندى ئىودەولەتیدا، لە نىواندا پەيوەندى خزمایەتى، چەند مۇدېل و نموونەيەكى كاریگەرى لەسەر داناون. ئەم كاریگەرىيە لەسەر شىوازی ركاپەرى، ھاتنە ئارای پەيوەندىيەكى دىپالېكتىكى و بەرھەمھىنانى رستە "سېنتەتیز"، دایەلوگ لەگەل مووتوربەبوون يان ھابېرىد. بەلام سەربارى ھەموو ئەمانە مۇدېرنە چوارچۆپەيەكى داپشتوو كە لە رىڭايەوھە دیدى نوئ و پەيوەندى جىاواز ھاتووھە ئاراوھ بۆ چۆنىتى مامەلەكەردن لەگەل ترادىسيون لە نىواندا پەيوەندى خزمایەتى.

ئەم ھەولەدانە بۆ بەكاربەردى كەلەپوور لە ميانەى پەيوەندى ئىودەولەتیدا، لە نىواندا پەيوەندى خزمایەتى، چەند مۇدېل و نموونەيەكى ھەبە. ھەردوو ئىران و تورکيا، كە بە راشكوانە ئامانجى گېرانی رۆلئىكى ھەرىمىيان (ئىقلىمىيان) ھەبە، پەنايان بۆ ئەم بوارە بردوھ. تورکەكان لە پاش كۆتايى جەنگى سارد ھەولەياندا لە رىڭاي چەمكى خزمایەتییەوھە پەيوەندى لە گەل ولتە تورک زمانەكانى سۆفیهى پىشوو لە ئاسىاى ناوھند داپرژنەوھ. Einar Wigen لە كتیبى خزمایەتى لە پەيوەندىيە ئىودەولەتییەكاندا چاپتەرىكى بۆ پەيوەندى تورک و ولتانی تورک زمانى ئاسىاى ناوھند تەرخانكردووھ[2].

لەپاش ئەمە، ھاتنى ئىسلامىيەكان بۆ ناو سیاسەتى توركى رۆلى ترادىسيون و چەمكەكانى پىش-مۇدېرنەيان زالترکرد. ھاوشانبوونى سفرى كىشەكان و عوسمانى نوئ، لای داودئوغلو و قوناخىك لە سیاسەتى دەرەوھى توركى، ئامازەبە بۆ ئەوھى كە بونىادی ئايىنى و كەلتورى و باوھەپى، رۆلى لە داپشتنى سیاسەتى ئەو ولتەدا ھەبە. زمانى ئىسلامىيەكان، زمانى خزمایەتى و ھەولە بۆ بنیاتنانى خزمایەتى فراوان، بەلام جودا لە بنەماكانى دىكەى پەيوەندىيە ئىودەولەتییەكان.

ھاوشیوھى تورکيا، لە ئىران چەمك و بنیاتە كەلەپورىيەكان لە لايەن سیستەمى ئىسلامىيەوھە بوژاونەتەوھ. بىنىنى كۆمەلگای ئىران وەك خىزانىك بەشىكە لە سیاسەتى فەرمى ئىران. ئەم سیاسەتە لە سەر بنەماى ئەندامىتى بەسېج، شەھادەت، خوین و ھاوکاری دارایی و سېمبولى داپرژراوھ. رۇس وېلمان[3] لە گوڤارى ئەمەرىكان ئىنئۆلۆجىست كاری لە سەر ئەم رەھەندە كردووھ

ئەم بونە ناوھەكییەى پەيوەندى پىش مۇدېرن، بنەمايەك دادەپرژىت بۆ بەكاربەردى لە سیاسەتى دەرەوھەدا. مەھىرزاد بروجەردى[4] و ھاوھەلەكەى لە كاریكى ناپابدا ھەموو ئەو تۆپە كەسى و كۆمەلایەتییەيان تۆماركردووھ كە پاشخانى نوخبەى سیاسى ئەمپروئى ئىران پىڭدەھىنىت. چۆن كەسایەتییەكان دەگەنە پۇستەكان، چۆن ھەولە مانەوھەيان دەدەن، ئەوھش ھەمووى لەرڭاي دروستكردنى تۆپ و رایەلەى تايبەت بە كەسانى نزیك بە خۆيان.

كاتىك لە مۇدېلى خىزان و نەتەوھە دەرپوانىن، دەبىنىن چۆن ھەولەدراوھ نەتەوھە لەسەر بنەماى خىزان بنیاتبەریت، ھەرەوھە دەبىنىن كە تىكەھەلکیشىكى مووتوربەيى لە نىوان ئەو دوو بنیاتەدا ھەبە. ديارە خىزان وەك دەزگایەك يان وەك بنەماى وینايەك بەكاربەردى ئاسانە، چونكە لە ھەموو دەزگاکانى دىكە بەربلأوترە و بەشىكە لە ژيانى رۆژانەى تاكەكان، بەتايبەتى لە جىگاكانى دەرەوھى رۆژئاوا. لەم روانگەيەوھە، كاتىك پانتايى گشتى بە تەواوى مۇدېرن نىبە ئەوا ئاسانترە كە چەمكە پىش مۇدېرنەكان بەكاربەرین. لە ھەمانكاتدا گواستەوھى ئەم چەمكە بۆ پەيوەندى ئىوان دەولەتەكان چاوەروانكراوھ. لەم سالاھەى دوايیدا لە بوارى پەيوەندى ئىودەولەتى رۆژئاوادا، چەمكى ھاوړپتی و ھاوړپتی تايبەت لە پەرەسەندىدايە. ھەردوو سايموون كۆشیت و ئەندرىيا ئۆلسنیر[5] كتیبىكىان لەمبارەوھ ئىدیت كردووھ.

خزمایەتى و سیاسەتى ئىودەولەتییە

پەيوەندىيە ئىودەولەتییەكان، وەك لە ناوھەكیدا ديارە پەيوەندى ئىوان دەولەتەنا. دەولەت وەك یەكەبەكى مۇدېرن، بە گشتى دوورە لە كەس و كەسایەتییەوھ، بەتايبەتى دەولەتانى رۆژئاوا، كە داپرژەرى بنەما و نۆرمەكانى سیستەمى ئىودەولەتین. بەلام ناتوانریت ئەم مۇدېلە لە ھەموو ولتانی جیھاندا وەك یەك نىبە. بە گشتى كۆمەلئىك چەمك بەسەرسىستەمى ئىودەولەتیدا زالە، كە رەگيان دەگەرپتەوھ بۆ ناوھەندەكانى بېرى فەلسەفى رۆژئاوا، وەك ركاپەرى، كە لە جۆن لۆكەوھ سەرچاوە دەرگرت، نەبارپتی يان دوژمنابەتى كە

دەگەرئىتەو ھۇبىز، ھاۋكارى و بەرزەوھەندى لى كانت. لەم دوايانەشدا جۇرى پەيوھەندى ھاۋرىتى لە نىۋان ۋلاتاندا ھاتوۋەتە بوارى پەيوھەندىيە نىۋەدەۋلەتتەيەكانەۋە.

لەم سالانەى دوايىدا رەۋىتىك لە ئارادايە كە ھەۋلەدەتات پەيوھەندىيە نىۋەدەۋلەتتەيەكان لە دەرەۋەى چەمكەكانى رۇژاۋاۋە راۋە بكات. ئەم رەۋەتە بۇ نموۋە دەزگا سەرەكپەكانى ۋەك دەۋلەت، سنوور، سەرۋەرى بە كرۇك نابىنىت. ئەۋەى جىگاي باسە ئەم رەۋەتە لاۋازى و كىشەى زۆرە بەۋەى ۋەك پەرچەكردارىكە و لە ھەمانكاتدا جگە لە ئاۋردانەۋە بۇ رابوردو و گەپانەۋە بۇ دۇخى ئىمپراتورىيەت، بۇ نموۋە، ئىمپراتورىيەتى عوسمانى ۋەك چارەسەر، ھەلگىرى ھىچ تىزىكى نوئ نىە.

بەكاربردنى خىزمەتتى بۇ ۋەسفىكردىنى پەيوھەندى نىۋان دوو ۋلات، كە لە ھەناۋ سىستەمى نىۋەدەۋلەتتەيەكان، دەبىت لەكاتىكدا بى ئەو دوو دەۋلەتە خاۋەن سەرۋەرى بىن، لە ھەمانكاتدا ھەۋلەدە بۇ ھىنانەئاراي كۆمەلىك ۋىنا و شىۋە و خىتاب. پىش ھەموو شتىك رەتكردنەۋەى شىۋازى پەيوھەندى رۇژاۋاۋە. ھەرچەند خىزمەتتى بەبى كىشە و نىيارىتى نىە، بەلام ئامازە بۇ بوۋنى پەيوھەندىيەكى جىاۋاز لە پىكەۋەگرىدان و نىزىكى و تىكەلى دەكات.

جىگەى ئامازەپىدانە كە پەيوھەندى نىۋان عىراق و ئىران بەشكى نىە لە كارەكانى سىياسەتى دەرەۋەى ئىرانى. سوپاى قودس و قەرارگاي رەمەزان بەرپرسى پەيوھەندىيە ھەرىمەكانى ئىران. ئەم بوۋنى دەزگاي تايبەت و جودايە بۇ بەرپەۋەردىنى پەيوھەندىيەكانى دەرەۋەى ئىران لەگەل ۋلاتانى دەرۋوۋبەرىدا، ماناي ۋايە كە ئىران ۋەك ۋلاتى بىانى مامەلە لەگەل ئەم ۋلاتانەدا ناكات، بەلكو مېتۇدى تايبەتى ھەبە كە جودايە لە پەيوھەندى دەرەكى ياخود بىانى باو. چەمكى خىزمەتتى دەچىتە خانەى ئەم جۇرە پەيوھەندىيە نادەرەكپانەۋە.

ئايا تەنيا دىپلۇماتە ئىرانىيەكانن چەمكى نارۇژاۋاۋى بەكاردەھىنن؟

بەكاربردنى چەمكى خىزم لە بواریكدا كە خىزمبوۋنى تەقلىدى بوۋنى نىە، بەشكىكە لە پىرۇسەى بىياتنانى ئەمچۇرە پەيوھەندىيە ۋەك مېتافۇر يان خىتاب. لە نىۋەرۇكدا لە ھەردو دۇخەكەدا ئامانچ لىى دروستكردىنى دۇخىك يان روپۇشكى خىتابى يان ئابدۇلۇزىيە بۇ شاردنەۋە يان ئاسانكردىنى پەيوھەندىيەكى جىاۋازتر. ئەگەر ئابدۇلۇزىيا ۋەھا بىيىن كە روپۇشكىكە بۇ رازاندنەۋەى دۇخىك كە رەۋا يان راستەقىنە نىە، ئەۋا خىزمەتتى جۇرىكە لە ئابدۇلۇزىيا، ئەۋىش بۇ پۇشىنى جۇرىك لە تىكەلى و نىزىكى و دەستىۋەردان و ئاراستەكردىن كە لە پەيوھەندى ئاسايى نىۋەدەۋلەتتەيەكانى بوۋنى نىە و جىگاي نابىتەۋە، چۈنكە كرۇكى پەيوھەندى نىۋەدەۋلەتتى مۇدىرن لەسەر بىنەماى بوۋنى سەرۋەرى بونىادىراۋە. سەرۋەرىش بىنەماى سەرەكى جودايى و سەرەخۇى بونىكە لە ھەموو بونەكانى دىكە. كەۋاتە لەكاتىكدا خىزمەتتى ھەۋلەدە بۇ دەرپىنى نىزىكايەتى و تىكەلى و ئاسان نەبوۋنى سنوردارىتى، بەلام لە ھەمانكاتدا بەماناي ئەۋە دىت كە سەرۋەرى و جودايى لاۋازە و تىكەلى و نىزىكى و دەستىۋەردان بوۋنى ھەبە.

لېرەدا جىى خۇيەتى كە ئامازە بەئەۋە بدەين، نىزىكايەتى يان خىزمەتتى يان دەستىۋەردان، پىرسىك نىە تەنيا تايبەت بىت بە كۇمارى ئىسلامى. بەلكو رىژىمى شا، بەھەمانشۋە پىرسى دەستىۋەردان لى پىرسىكى جىۋپۇلەتىكى بايەخداربوۋە. لەپاش سالى 1958 كە عىراق دەبىتە كۇمارى، دوو رەۋەت لە كىپرگىدان، بەكىكىان نىشىتمانى "ۋەتەنى"، كە عەبدولكەرىم قاسم رابەرى دەكات و نىزىكە لە سۇقىيەتەۋە، ئەۋىترىان عەرەبى "عروپى"، يان ناسرى و پان-عەرەبىستە. ھەردو رەۋەتەكە جىگاي مەترىس بۇ ئىران. مۇجەتەبا پاشاي ئەفسەرى سىخۇرى سەردەمى شا، كە بەرپرسى بالاي ساۋاكە، دەلىت: دەبىت مەترىسىيەكانى سنوورەكانى رۇژەلەتەمان لە كەنار دەرپاي سىپى سنووردارەين، بۇ ئەۋەى لە ھەناۋ ئىراندا خۇمان لە خۇپىرشتن بپارزىن. ئەم دەرپىنە بەھەمانشۋە لە سەردەمى جەنگى سوورىادا دەگوتىتەۋە. ئەگەر لە سورىا جەنگى دوژمنەكانمان نەكەين ئەۋا دەبىت لە ناۋ ئىراندا دۇيان جەنگىن. كەۋاتە ترسى ھاتنە ناۋەۋەى ھىز و بىرو و مىللاننىكان بۇ ناۋەۋەى ئىران پالئەرىكى مىژۋوبىيە، بەتايبەتى ئىرانىيەكان كاتىك لە مىژۋوى دوورىان دەرپان، نەخشەى ۋلاتەكەيان زۇر كشان و بچوگىۋونەۋەى بە خۇيەۋە دىۋە.

لە راستىدا ئەم فاكىتەرە تەنيا لە لى دىپلۇمات و سىخۇر و سەربازە ئىرانىيەكان بوۋنى نىە، بەلكو لى زۇرىك لە ئەكادىمىست و ھونەرمەند و بىرمەندى ئىرانى بوۋنى ھەبە. لېرەدا نموۋەتەيك ھەبە، كە لەم دوايانەدا لە زانكۇى سۋاس لە لەندەن لىكۇلەرىكى ئىرانى بە ناۋى ئارشىن ئەدەب-مۇغەدەم كىتەبىكى نوۋسۋە بە ناۋى ئىران چىە: سىياسەتى ناۋخۇيى و دەرەكى لە پىنج پارچە مۇسقىقاد[6]. لە كىتەبەدا چاپتەرىكى ھەبە بە ناۋىشۋانى " ئىرانى ئۇراسىيى: بەرگىرى يان ئىمپراتورىيەتى فارسى. Eurasian Iran: 'Resistance' or a Persian Empire?

چەمكى ئەۋروپا-ئاسيا "ئۇراسيا" لى چاۋدىرانى سىياسى ئەمپۇ چەمكىكى ناسراۋە. لېرەدا مەبەستى ئارشىنلە چەمكى ئۇراسىيى ئەۋ فرانخۋازىتى ئىرانە. ئارشىن دەپەۋىت ئارگومىنتى ئەۋە بىيات بىت كە پىكەۋەگرىدانى ئاينى و سىكىۋولارى زۇر لە نىۋان خەلكانى

رۇڭھەلەتلى ئاۋەپاستدا ھەيە. لىزەدا باس لە جوگرافيا مردووان دەكات: گۆرى رۇمى لە كۇنيا، بوونى گۆرى محەممەد رەزا پەھلەۋى لە قاھىرە، ئايەتوللا مىرزا شىرازى سەرکردە شۆرشى توتن لە سالى 1890 لە نەجەف نىزراۋە. ئەم سىياسەتى گۆربازىيە دەپەرپتەۋە بۇ سەردەمى كۆمارىش، ەلى شەرىعەتى لە نىزىك مەقامى سەيدە زەينەبە. كە بە قسەى ئارشىن موستەفا چەمران سەردانى كىردوۋە. ئەم دروستكىردنى رايەلەنە جۆرىكە لە مۇدلىلى خىزمى سىكىيولار يانى خىزمى دنيايى.

ھەۋلى ئەكادىمىيە ئىرانىيەكان بۇ فرووان بىننى رۆلى ئىران لە ناۋچەكەدا و ھەبوونى قەيران لە مۇدلىلى دەۋلەت نەتەۋەدا، بە لايەكدا دەكرىت دىدلىكى باش بىت بۇ چارەسەركىردنى دۇخى ناسەقامگىرى رۇڭھەلەتلى ئاۋەپاست بەتايىبەتى ئەگەر يەكپىتى ئوروپا مۇدلىل بىت، بەلام بە لايەكى دىكەدا دەكرىت زەمىنەسازى بۇ رىگاخۇشكىردن بۇ بالادەستى بەھىزەكان و رەخساندىن زەمىنە بۇ دەستىۋەردان زياتر بكات.

دەرئەنجامەكان

بەكاربرىدنى چەمكى خىزم لە ميانەى پەيوەندى نىۋان دوو ۋلاتدا، ئاماژە بۇ ھەبوونى خواست بۇ بوونى پەيوەندىيەكى جياۋاز لە پەيوەندى زالى نىۋ كايەكانى پەيوەندى نىۋەدەۋلەتى دەدات. لە ھەمانكاتدا دەرخەرى ئەۋەپە كە ئىران كىشەى لەگەل سىنوردارى، سەرۋەرى و بنەماكانى دىكەى پەيماننامەى ۋىستقىلىا ھەيە. بەكاربرىدنى خىزم دەرخەرى ئەۋەپە كە خواستەكە بۇ بوونى پەيوەندىيەكى ئۆرگانىيە، كە نىزىكبوۋنەۋە و جودانەبوۋنەۋە، بنەما سەرەكىەكانىيەتى. لەرپىگى ئەم چەمكەۋە ئەۋەمان بۇ روون دەبىتەۋە، كە ئىران نايەۋىت جارىكى دىكە پەيوەندى لەگەل عىراقدا ۋەك رابردوۋ بىت، بەلكوۋ دەپەۋىت خۇى بە عىراقەۋە گرپىدات و بە ئاسانى دانەپرېت.

خىزم لە كاتىكدا چەمكى نىزىكبوۋنەۋە و كۆكەرەۋەپە، لەھەمانكاتدا چەمكى جياكارىيە. ئىران دەتوانىت بەرامبەر كورد و شىعە چەمكى خىزم و خىزمەتى بەكار ببات، بەلام لە ھەمانكاتدا دەپەۋىت سونەى لىۋە بەدەر بكات. يان پەيوەندى لەگەل سونەدا لەسەر بنەماى خىزمەتى نەبىت. بەم شىۋەپە ئىران نايەۋىت جارىكى دىكە عىراق بگەرپتەۋە ناۋ پانتايى جىھانى ئىسلامى سونە و بەتايىبەتىش جىھانى ئىسلامى سونەى عەرەبى. ئەم پەرتبوۋنە جىۋپۇلىتىكىيەى ئىستا بە ئاسانى ھەستى پىدەكرىت. لەبەرامبەر ئەمەدا دەبىنن مۇدلىلىكى دىكەى خىزمەتى كارى لەسەر دەكرىت كە خۇى لە رىككەۋتەكانى بەناۋ ئەبراھام يان ئىبراھەمدا دەبىنن. كىردنى ئىبراھىم بە بنەماى ھاۋەش دىسانەۋە جۆرىكە لە ھەۋلەدان بۇ دروستكىردنى ئەفسانەپەكى ھاۋەش و ھەرۋەھا جۆرىك لە خىزمەتى، كە لە ئىستادا ئىران لە دەرەۋەى ئەم پىرۇسەى خىزمەتىيە.

بە بوونى چەمكى ۋەك خىزمەتى بە بنەماى پەيوەندى ھەرىمەتى ۋلاتانى ناۋچەكە، دەرخەرى ئەۋەپە كە ناپەزايىبەك ھەيە بەرامبەر بنەما مۇدپىزەكان. بەلام لە ھەمانكاتدا ئەم چەمكە تەقلىدپە، بنەماپەكى نوچ دانارپىزىت بەلكوۋ تەنبا روۋپۇشكى كۆنە بۇ خواستە مۇدپىزەكان، كە برىتىن لە بەرژەۋەندى دەۋلەتى و ئىمپىراتورىيەت و ركابەرى نەپارەكان. لەگەل ھەموۋ ئەمانەدا بەكاربرىدنى چەمكى خىزمەتى سىماپەكى سەرەكى زمانى دىپلۇماسى ئىرانىيە، كە لەكاتىكدا خواستەكانى سەردەمىانەن، ۋەك بوونى بەرژەۋەندى ئابوۋرى و ئاسايشى درىژخاۋەن و بىنپىركىردنى مەترىسپەكان و ركابەرى نەپارەكانى، بەلام دەخۋازىت بە زمانىكى ترادىسيون دەرىپىرېت لە پىناۋ شاردنەۋەى نىازى راستەقىنەدا. ۋەك بە گالەۋە بە دىپلۇماتە ئىرانىيەكەم گوت با سنوۋرەكان ھەلۋەشپىنەۋە. چەمكى سنوۋر كىشەى گەرەى لەگەل بنەماكانى سنوۋر و سنوردارىنىدا ھەيە، لە كاتىكدا سنوۋرەكان ھەلۋەشپىنەۋە بەلام پىر كون و سىست دەبن.

سەرچاۋەكان

[1] "Sarah Franklin & Susan McKinnon" 2001. *Relative Values: Reconfiguring Kinship Studies*. Duke University Press

[2] Neumann, Iver B., Kristin Haugevik & Jon Harald Sande Lie (2019). "Kinship in international relations: Introduction and framework". Chapter 1 in Haugevik, Kristin & Iver B. Neumann (Eds) *Kinship in International Relations*. London: Routledge, pp. 1-20

[3] Rose Wellman. 2017. Sacralizing kinship, naturalizing the nation: Blood and food in postrevolutionary Iran. [Volume44, Issue3](#). August

[4] Mehrzad Boroujerdi, Kourosh Rahimkhani. 2020. *Postrevolutionary Iran: A Political Handbook*. Syracuse University Press

.Simon Koschut Andrea Oelsner 2014 Friendship and International Relations, Palgrave MacMillan [\[5\]](#)

Arshin Adib-Moghaddam 2021. What is Iran? Domestic Politics and International Relations in Five Musical Pieces, [\[6\]](#)
Cambridge University Press